

In memoriam

Vzpomínka na profesora Vladimíra Vetterla

Koncem října loňského roku nás náhle a nečekaně opustil náš kolega prof. RNDr. Vladimír Vetterl, DrSc., vynikající vědec a učitel v oblasti biofyziky. Narodil se v roce 1934 v Brně ve známé rodině hudebního folkloristy Karla Vetterla. Vladimír od malička miloval přírodu a jeho největší zájem směřoval k přírodním vědám a k medicíně. V letech 1953–1958 vystudoval fyziku na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity a v mimořádném studiu úspěšně absolvoval biofyzikální předměty na lékařské fakultě. Po dokončení studií krátce pracoval na katedře fyziky brněnského Vysokého učení technického a od roku 1959 bylo jeho další profesní působení spojeno s Biofyzikálním ústavem (BFÚ) AV ČR v Brně. Zpočátku byla jeho vědecká práce zaměřena na studium dielektrických vlastností různých tkání a tělních tekutin,

později – na doporučení svého kolegy profesora Emila Palečka – se věnoval studiu elektrochemických vlastností nukleových kyselin a jejich složek, převážně jejich adsorpci na povrchu rtuťových a grafitových elektrod. Už v první polovině šedesátých let objevil rozdíly v adsorpci těchto biologicky významných látek v závislosti na vloženém elektrodoovém potenciálu. Jeho největším objevem byla tvorba samouspořádaných vrstev na povrchu rtuťové elektrody, typická a specifická právě pro báze nukleových kyselin. Někteří vědci tento jev a mechanismus vedoucí k tomuto jevu považují za klíčové ukazatele vzniku života na Zemi. Výsledky badatelské práce prof. Vetterl velmi často prezentoval na mnohých konferencích a seminářích, jak v ČR, tak i v zahraničí. Vztah k lékařství ho provázel po celý život a tak kromě tohoto stěžejního

směru se prof. Vladimír Vetterl zabýval řešením dalších projektů se zajímavou problematikou, jako např. vlivem elektromagnetického záření na živé organismy nebo adsorpci fibrinogenu na povrchu slitin titanu; ty nabývají stále většího významu v lékařství, speciálně ve stomatologii.

Profesor Vladimír Vetterl se aktivně podílel též na výchově studentů Masarykovy univerzity, kde vedl a vychoval řadu studentů magisterského i doktorského studia. Jeho pedagogická činnost byla umocňována přednáškami pro obor biofyzika na Přírodovědecké fakultě a pro obor stomatologie na Lékařské fakultě MU. Se zkoumáním fyzikální podstaty a fyzikálních vlastností biologických systémů se na PřF MU začalo ještě dříve, než byl obor akreditován. Pod hlavičkou katedry fyzikální elektroniky (vedoucí katedry prof. RNDr. Vratislav Kapička, DrSc., a prof. RNDr. Jan Janča, DrSc.) byly již od r. 1970 zadávány diplomové práce s biofyzikální tematikou. Katedra úzce spolupracovala s Biofyzikálním ústavem AV ČR a v roce 1991 se PřF MU podařilo získat akreditaci pro magisterské a doktorské studium biofyziky, tohoto velmi dynamicky se rozvíjejícího vědního oboru. Zásahu na tom měl i tehdejší děkan PřF MU prof. RNDr. Eduard Schmidt, CSc. Byl plněn odkaz prof. Ferdinanda Herčíka, zakladatele československé biofyziky jako vědní disciplíny, která studuje účinky fyzikálních faktorů na biologické systémy a objasňuje fyzikální zákonitosti významně se uplatňující při biologických dějích. Později začal prof. RNDr. Eduard Schmidt, CSc., v té době už jako rektor MU, spolu s tehdejším děkanem LF MU prof. MUDr. Jiřím Vorlíčkem, CSc., uvažovat o tom, že by bylo žádoucí, aby se výuky biofyziky na PřF a LF MU vzájemně doplňovaly a aby bylo zřízeno jedno centrální pracoviště. Toto pracoviště, Biofyzikální centrum, zastřešující výuku biofyziky na obou fakultách bylo svěřeno

prof. RNDr. Vojtěchu Mornsteinovi, CSc. Garantem doktorského studia biofyziky a předsedou příslušné oborové komise se stal prof. RNDr. Viktor Brabec, DrSc. Nyní výuka biofyziky na PřF MU spadá pod ústav Fyziky kondenzovaných látek, vedený prof. RNDr. Josefem Humlíčkem, DrSc. Profesor Vetterl se do těchto změn vždy zapojoval jako jeden z klíčových odborníků.

Působení prof. Vladimíra Vetterla na PřF MU bylo vždy spojeno s úsilím rozvíjet obor biofyziky. V roce 1992 se habilitoval na PřF MU jako první docent v oboru biofyzika, poté v roce 1996 byl pro tento obor jmenován profesorem. Na Lékařské fakultě MU se stal členem vědecké rady a jako člen oborové rady, často jako oponent i neformální rádce, přispěl významně ke zkvalitnění doktorského studia lékařské biofyziky. Výborná znalost cizích jazyků, především angličtiny, francouzštiny a němčiny mu dovolovala úzce spolupracovat s pracovníky podobného zaměření na mnoha zahraničních univerzitách a ústavech. Tam získával cenné zkušenosti, které rád předával studentům a mladým začínajícím spolupracovníkům. Zkušenosti dovedl též vhodně uplatnit i při přípravě a realizaci projektů a grantů, které nebyly omezeny jen na ČR. Dlouhodobě pracoval ve Francii (Centre d'études, Saclay – Prof. W. Guschlbauer) nebo v USA (Georgetown University, Washington D.C. – Prof. R. de Levie).

Významně bylo přímé zapojení profesora Vladimíra Vetterla do dlouhodobého výzkumného projektu LF MU a FN U Sv. Anny v Brně v letech 2005–2011 pod vedením prof. MUDr. Jiřího Vaňka, CSc., přednosta Stomatologické kliniky. Vladimír Vetterl stál u zrodu tohoto projektu, byl hlavním garantem biofyzikálních aktivit řešených v tomto projektu, zaměřených na vyhodnocení optimální povrchové úpravy titanových implantačních slitin, včetně jejich povlakování. Podílel se na využití nové

metody tkáňového inženýrství v orální implantologii. Významný byl jeho podíl na rozvinutí mezinárodní spolupráce Stomatologického výzkumného centra. Podílel se na zahájení smluvně uzavřené spolupráce LF MU s Medical and Dental University Tokyo. Úzce spolupracoval v rámci projektu s prof. Raimo Silvennoinenem z University of Joensuu ve Finsku ve studiu adsorpce fibrinogenu na povrchu titanu a karbidu titanu pomocí optických metod. Výsledky své práce a celého centra prezentoval ve světových časopisech, na mezinárodních sympoziích v Japonsku, Číně, Singapuru, na Novém Zélandu, v Kanadě, USA, Argentině, Finsku, Řecku, Turecku a také v ČR, na tradičních sympoziích „Heyrovského diskuse“ a „Brněnské implantologické dny“. Celkově svou činností přispěl k vysokému hodnocení výsledků ce-

lého projektu. Do posledních dní byl členem pedagogického sboru Stomatologické kliniky LF MU.

Profesor Vladimír Vetterl byl skromný člověk a výborný kamarád. Jeho velkou zálibou bylo cestování a poznávání nových destinací. Měl velmi rád společnost, rád poseděl se studenty a kolegy u sklenky dobrého vína. Miloval hudbu ve všech podobách, navštěvoval koncerty vážné hudby, s radostí se zaposlouchal do lidových písní a při cimbálu si je, zejména ty slovácké, zazpíval. Rád se zapojoval do diskusí s přírodovědnou tematikou, hlavně tematikou, která se kromě biofyziky a medicíny dotýkala astronomie, biologie a geografie. Jeho přístup k životu byl příkladný a jeho optimismus obdivuhodný. Bude nám všem velice chybět.

L. Trnková a kol.